

Abonamentul:
 Pentru monarhie:
 Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
 6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.
 Pentru străinătate:
 Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
 an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
 4 fr. 50 cm.
 Foia apare în fiecare
 Sâmbătă

Unirea

Insertiuni:
 Un șir garmond:
 odată 14 fl., a doua
 oară 12 fl., a treia
 oară 10 fl.
 Tot ce privește foaia
 să se adreseze la: Re-
 dațiunea și admini-
 strațiunea „Unirei”
 în
 Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVIII.

Blaj, 5 Decembrie 1908

Numărul 48.

Soartea școalelor noastre.

I.

S'au așezat valurile, ce le ridicase vijelie simțemintelor contra proiectului de lege apponian. Proiectul a devenit lege. Se pare, că totul a fost numai un vis, așa de tare s'a liniștit totul.

S'a dat o luptă, așa se vede, și cel învins căzut la pământ așteaptă liniștit fără nici o svârcolire lovitura de grație.

Așa să fie, oare?!

Nu se poate! Un neam nu are să piară așa dintr'o lovitură. Cu mult mai puternic arbore este neamul românesc, decât să poată fi doborât dintr'o lovitură.

Dar nici e bine, să ne încredem prea tare în puterea de viață și rezistență a neamului, nici să desperăm și să stăm resignați.

Care va fi soartea școalelor noastre în viitor? Această întrebare trebuie să ne-o punem nu numai unul, doi, ci toți fiii neamului, și fiindcă școala este factorul cel atât de puternic întru întărirea conștiinței de sine a unui neam, va fi bine să intrăm în discuție unul cu altul

baremi pe calea pressei și să ne luminăm împrumutat, să schimbăm ideile și să aflăm drumul cel mai norocos pentru înaintarea școalelor noastre dela peire.

Ce ținută să avem față cu școalele, căci cu pași repezi se apropie terminul fatal?

S'au lansat până aci păreri prin presă. Să le resumăm, baremi în parte.

Când proiectul lui Apponyi eră numai în pregătire, dnul Dr. Liviu Leményi ieși cu idea, că dacă proiectul va deveni lege, lucrul cel mai cu minte va fi, ca Românii deodată să abzică de toate școalele și se lase guvernului, ca să se îngrijească de susținerea lor. Oăci, zicea dl Leményi, nu se plătește, ca pe banii nostri să susținem școalele spre a ne maghiariza noi cu banii nostri. Acesta a fost mersul ideilor dlui Leményi.

Un protopop, după ce proiectul deveni lege, argumentează, că totuși Românii vor face mai bine, dacă și pe mai departe vor susține școalele. Iar dnul A. Barbulescu preot, polemizând cu protopopul amintit, susține părerea și se silește a ar-

gumentă, că totuși nu va fi consult a susține școalele și pe mai departe cu atâta jertfă bănească, carea, zice domniasa, poate să fie spre ruina materială și morală a poporului.

Care este oare părerea cea mai norocoasă și mai salutară pentru binele poporului românesc? La așa o întrebare e greu răspunsul.

Spre lămurirea întrebării, voi adauge și eu părerea mea.

A abzice de școalele noastre, ar însemna a da arma din mână de bună voie. Iar a arunca arma din mână în fața contrarului, nu ar însemna mare virtute. Mai întâi lupta, apoi se va vedea, că ne înving, sau învingem, că cadem noi cu totul, sau cad ei cu planurile lor primejdioase pentru pacea țării și fericirea popoarelor ei.

Avantagiile împreunate cu susținerea școalelor confesionale, ar fi cam acestea:

1. Până când școala este confesională și susținută de biserică, ea este fca bisericii. Invățătorul își va da silința să facă destul legii după putință, însă el este fiul bisericii și nu va sămăna sămânță

FOIȚĂ.

Ziua morților.

— Schiță. —

E toamnă. Vântul suspină cu freamăt dureros prin frunzișul îngălbinit, ce a mai rămas pe vârfurile crângului veșted. O până cenușie acopere zăriștea: — sunt norii negri, mohorâți, de smoala, ce vin din sus.

Natura-i pustie, mută, fără urmă de viață. Par'că a trecut prin ea moartea cu coasa, de i-a tăiat firul vieții... Unde-s păsările cari fermecau natura cu cântările lor pline de-o blândă armonie? S'au dus și ele, bietele păsărele, s'au dus în țări străine, în plaiuri depărtate. Ne-au lăsat singuri-singurei, să ne dezmierdăm numai cu vâjtitul crivățului ori cu croncânitul corbilor.

Unde-s florile? florile dragi, florile scumpe, ce ne îmbătau cu miresele lor, ce-l respirau din sufletul lor nevinovat și gingaș?

Ni-au părăsit și ele, sărmanele floricele. Pălmuite nemilos de vântul tomatie ori tridite de asprimea brumii, și-au dat sufletul, și acuma dorm somnul de veci! Ba și fluturașii, cu aripile lor de aur ori de argint, n-au mai rămas, nici de dragul copilașilor, să se joace cu dâși ziuica întreagă... S'au dus și ei, cine știe pe ce lume! Acum din zbor copiii prind numai frunzele irosite, ce cad zvânturate de pe ramurile uscate.

Ba și soarele, blândul soare, nu se mai uită la noi; stă tupilat după lespezile norilor negri de smoală.

Nu se îndură să-și reverse peste fire razele lui albe, și curate, ca să nu și-le păteze de mohoreala norilor cerniți.

Ba chiar și fanfara apelor sunătoare a amuțit. O putere tainică și ascunsă a firii a zăvorit gura apelor cu un zăvor de argint cu un sloiu puternic de ghiață.

Uite și codrul, cât e de singuratic și trist!

Mai deunăzi cu cununile lui de verdeață, ce le purtă pe sumeața lui frunte, părea ca

un flăcău plin de viață și de farmec; acum cu coamele lui albe, cu țurțurii cărunți de ghiață, pare îmbătrânit ca și un moșneag.

*

Dar ce sunete triste, sfâșietoare, se aud îngânându-se pe alocuri? E glasul clopotelor dela biserici, cari prin dangătul lor jalnic, deplâng pe cei duși pe cea lume. Par'că prin lugubra lor cântare milogesc îndurarea și mila Celui de sus!...

E ziua morților. — Spre cimitir aleargă o mulțime de norod. La mormintele repausașilor ard luminări și anină cununi de flori, doar Cel de sus li-ar da cât mai de curând lumina vecinică și i-ar răsplăti cu cununa veciniceii împărății. În preajma mormintelor se aud șoptiri de rugăciuni, se aud suspinuri crude și oftări dnuioase.

Aici stă îngenunchiată o creștină tineră, îmbrătoșind cu brațele sale crucea mormântului nou. Lângă dânsa vezi o copilă, cu o privire blândă, nevinovată. Va fi numărând

rea în inimile primitoare ale școlărilor. Aceasta ni-o chiezește creșterea învățătorilor în pedagogiile noastre confesionali. Învățătorul confesional nu va uită ceea ce este.

2. Până când școala este a bisericii, învățământul și creșterea religio-morală este sub îngrijirea preotului. Iară preotul va avea grija, ca din școlarul de acum, să crească pe fiitorul poporan credincios.

3. Până când avem școala bisericească, până atunci biserica are ajutor în răspândirea învățăturilor religioase și în cultivarea virtuților morali și naționali și în creșterea tinerimei. Incetând însă școala confesională, biserica pe lângă aceea, că va fi lipsită de acest ajutor, în școala fără confesiune va avea un antagonist.

Desavantagiile cu susținerea școalelor confesionale ar fi cam acestea:

1. Spesele de susținere sunt mari. Poporul e mizer, așa că se vede silit să emigreze. La acest motiv răspundem:

Oare dacă vom abzice de susținerea școalelor, cine va susține pe cele de stat, respective comunale? Nu oare tot noi, numai sub altă firmă? Cine umple visteria statului?

Abzicând de școale, oare nu va veni Apponyi cu un alt proiect de lege și va lua un împrumut de mai multe milioane pentru susținerea tuturor școalelor, cari tot noi le vom plăti? Și oare nu va veni atunci cu un alt proiect de lege și va zice, că edificiile școlari confesionali, fondurile școlari și toate averile școlari menite spre susținerea școalelor confesionale să confiscă și să predau statului ca unele, cari și-au pierdut destinațiunea și având totuși menirea pentru cult?

Nu va fi oare sfâșiator de inimă a vedea atâta sudoare românească, atâtea edificii frumoase date din mână spre a se întări cu ele ege-monii nostri?

Abzicând de școala bisericească, oare nu i-am luat oare speranța, carea nutrește un popor, că dacă astăzi e rău, da de va fi mâne mai bine?!

Dar aci trebuie să mă opresc și să avertizez pe toți fiii poporului, cari știu purtă condeiul și cari vreau să contribuie cu lumina minții lor la deslegarea unei probleme așa de grele și decisive pentru viața unui popor, ca una să nu o facă și aceea este: Să nu descurajeze poporul, și să nu-l predisună cu nici un cuvânt pentru resignare dela luptă.

Eu așa cred, că lupta este viață, iar resignarea la luptă moarte!

2. Alt desavantaj cu susținerea școalelor ar fi: Neputându-se scoate plata ridicată prin legea apponiană din repartiție de pe popor, să golesc cassele bisericești și cu timpul va slăbi și biserica, așa, că școala tot nu se va putea susține mult timp și în căderea ei, școala va trage după sine și biserica și rătăcirea de apoi va fi mai rea, decât cea dintâi.

Salarul urcat îl va solvi un popor mai luminat, mai însuflețit pentru binele său propriu și pentru bunurile sale naționali. Iar ca să fie mai luminat și mai însuflețit, această datorință sfântă e a fiilor săi luminați, a intelectualilor ieșiți din popor și ajunși la oficii, ca preoți, învățători, avocați, medici, proprietari etc.

Ce sume enorme da poporul nostru pe vinars, pe acest flagel al omenimei?!

Câte familii de crișmari susține poporul nostru, acest popor, pe care ne-am dat a-l numi sărac? Pe aceste le susține cu mii, nu cu sute de floreni, pe cum susține pe învățători.

Intr'o comună cu 800 suflete Români și puțini Unguri, mai ales domnari, după mărturisirea crișmarului jidan, trece la an vinars de 5000—6000 floreni. Și cumcă nu este esagerare, aceasta o dovedește

de abia trei primăveri. Stă nemișcată, privind lung-lung la mama, care se istovește de plâns. E gata să plângă și dansa... ba iat-o, că plânge și cu lacrimile în ochi se apropie de mama și-i șoptește la ureche, incet-incet:

— De ce plândze mămița?

— Taci, puiul mamei, taci drăguța mami! Aici doarme tătița... și biata mamă nu-și isprăvi bine cuvintele și izbucni într'un plâns mai crâncen.

Dar copilița nu crede, nu poate crede, că sub piatra asta de mormânt ar putea să doarmă tătița. Apoi în naivitatea ei copilărească întreabă din nou pe mămița:

— Da de ce, mămițo, nu doalme acasă? S'a supălat pe noi? — Dar mama tace. Copila însă cu mânișoarele-i albe, subțiri o netezește, o dezmiardă pe cap, o sărută cu înfocare și iar o întreabă incetisor:

— Da, de ce plândze mămița dlagă?

Colo, sub salcâmul desfrunzit stă un creștin cufundat în gânduri. Privirea lui e serioasă și țintită spre chipul soției sale de pe fotografia încadrată în monumentul de piatră.

Poate căși aduce aminte de cele dintâi clipeli în cari s'a întâlnit cu dansa, cum s'au luat... cum au trăit împreună și cum s'au despărțit... Și Doamne cât de bine nu s'au împăcat amândoi... Pe urma unei grele și scurte suferinți s'a sfârșit și dansa, tot

pe vremea asta, când frunzele cădeau de pe arbori... Acum clătină din cap și parcă-și zicea în gândul său:

— Dumnezeu sfântul să-ți dea odihna de veci!...

Mai la o parte zărești pe doi soți tineri privind liniștit la ingerul de marmoră ce ține pe umeri o cruce. Sub piatra mormântului doarme ingerașul lor, răpit dela sânul lor din primăvara vieții. Nu plâng, caci de ce-ar plânge? Acolo, unde s'a dus el, — în cer, e pe deplin fericit. Nu-i lipsește nimic și de sigur că se roagă și pentru dânsii... Ingerașului lor i-au adus o cunună impletită din flori de toamnă, pe care au depus-o pe crucea de marmoră. Pe când aveau de gând să plece, mama-i șopti ca și mai înainte:

— Dormi, ingerașul mamei, dormi cu Dumnezeu!

Și-am zărit multe fețe induioșate, adânc mahnite. Dar pe niciuna n'am cetit desna-dejdea. Ochii lor, plini de credință, parcă-mi vorbeau, că să împacă totuși cu voia Celui de sus: „*racă-să'n voia Ta, pecum în cer așa și pe pământ!*“

Tu singură, prea sfântă credință poți da creștinului această mângâiere sufletească să creadă, că cei ce au închis ochii întru Domnul, n'au murit, ci numai dorm... Și are să vină vremea, să-i deschidă iarăș și iarăș să putem da ochii cu dânsii, să fim

de-apururi împreună cu cei mai scumpi de pe lume.

Deci n'avem de ce plânge pe urma celor morți întru Domnul, dacă inimile ni-s pline de credință vie și sfântă. A închide ochii întru Domnul e-o fericire, pe care trebuie s'o dorim tuturor, căci „*Fericiți cei ce mor întru Domnul!*“

Dela Bistrița.

Gavril Lazar de Purcăreți.

(Continuare și fine).

Care Român adevărat își va putea domina inima văzând atâta rezoluțiune, atâta patriotism și atâta activitate? Nu amintesc faptele sale din timpul, când studiă la universitatea din Viena, sau din timpul când fu profesor la Beiuș sau când fu membru al comitetului comitatens în Satmar etc. că n'am atâta timp fizic ca să pot aminti toate meritele sale!

Sub Gavril Lazar s'au ridicat multe edificii frumoase, cari dominează a patra parte din comuna politică Sanislău, între altele: o casă modernă capelanală și o școală ca și care nu este alta școală românească în comitatul Satmar, locuința cantor-docentală etc. Și toate, încă și culinele de vară și grajdurile învățătorilor le-a învâlit cu tinichea până când el suferea într'o cocioabă veche învâlită cu paie, căci el a voit să indestu-

împrejurarea, că jidanul când s'a așezat în acea comună, a fost sărac, așa că tot ce a avut, a putut duce într'o legătură pe umăr, iar acum e foarte bogat. Comuna este în apropierea Gherlei. Dar oare nu stă lucrul aproape tot așa în fiecare comună?

Nu este dară sărac poporul nostru în bani, când el aruncă atâta sumedenie de mii pe tot anul în pungea crișmarilor, ca în schimb el să se învenineze și în trup și în suflet.

Ci e sărac poporul nostru în învățătură, fiind lipsit de carte, e sărac în dragostea spre școala și a luminării sale proprii, e sărac în spiritul de jertfă pentru școala sa.

Lumină, multă lumină trebuie poporului nostru și atunci el nu va fi sărac de a susține școala confesională, una din cele mai puternice arterii a vieții sale etnice.

Se susținem deci școala confesională cu orice preț, să facem, ca poporul să o iubească ca lumina ochilor săi și pentru susținerea ei să nu se deie în dărâpt dela nici o jertfă!

Ioan Sonea.

liască pe toți, lăsându-să pe sine mai pe urmă: „Der edle Mann denkt an sich selbst zuletzt!“ El n'a reflectat la tigneala sa, numai, pe ceilalți să-i vadă indetuliți și provăzuți cu toată comoditatea modernă. Până atunci un alt preot și-a edificat prima dată șieși locuința comoadă, un cuib moale și apoi numai după aceea mai tirziu a reînviat biserică și totuși s'a admirat pe sine însuși ba a invitat și pe un cap, ilustru al bisericeii, ca să-l admire și dorința i-s'a realizat, iar acum devenind favoritul acestei persoane ilustre „sans reserve“ tinde a eclipsa operele lui Gavril Lazar de Purcăreți, și prinde a întinde umbră neagră asupra suvenirii lui strălucitoare fără ca el să-i fi greșit, și fără ca vinovat să fie.

Cu toate aceste merite, familia lui n'a fost împărțită nici măcar de pensia ce-i competă, în urma însinuărilor unui om, pe care repausatul îl iubi-se mai mult.

Toate crengile ne trag,

Și de haine și de cap!

Iar ce ne privește pe noi foștii lui credincioși, noi toți Sanislăuanii 2000 de suflete, noi grănițeri români din spre occident, toți ne simțim răniți pentru rana făcută prin pângărirea, de și indirectă, a onoarei și memoriei sacre a fostului nostru părinte sufletesc: Gavril Lazar de Purcăreți. Privim uimiți unul la altul și ne simțim ca cel ce să scaldă în apă rece într'o zi de iarnă!

Acum vedem cu durere, că și între

CORESPONDINȚE.

Iubileul Împăratului.

— Dela corespondentul nostru. —

Viena, 2 Dec. 1908.

E zi de sărbătoare, ca și care rar să pomeneste în istoria stăpânitorilor de pe întreg rotogolul pământului. Tot natul, cu mic cu mare grăbește la casa lui Dumnezeu ca să asculte sfânta slujbă, și să fie de față la jertfa în care însuși împăratul împăraților să jertfește pentru poporul său, dând pildă prin aceasta și împăraților noștri. Resunetul clopotelor des de dimineată strătaie văzduhul, aducând și ele în limba lor un prinos de mărire în aceasta zi măreață. Nici hoarnele dela fabrici nu mai afumă azi, căci să cuvine, că toată palma muncitoare ce ostenește pentru sine și pentru binele de obște, să sfintească o zi de repaus în cinstea aceluia, care cu grea răspundere poartă coroana împărăției de 60 de ani.

Momentul cel mai însemnat a sărbătorilor spre care s'a îndreptat toată atențiunea Vienei a fost luminația orașului în presara de 2 Decembrie.

Negura ce de câteva zile înăbușea piepturile, în 1 Dec. de cătră seară s'a mai abătut spre pădurile din apropiere, ca palatele mărețe în întunerecul nopții să strălucească în toată splendoarea, la puterea vrăjitoare a luminei electrice, de gaz și a altor soiuri de raze pe cari le-a descoperit mintea omenească în timpul mai din urma.

Tot orașul părea cuprins de o mare de flacări, și nu cred că nici chiar zeii din Olimp nu s'ar fi scoborât de asta dată pe pământ, ca să se desfăteze la lumina focului furat de Prometeu. Cum să nu alerge apoi omul, ca în zilele lui de trudă multă să-și

preoți domnește o șcisiune fatală, o șcisiune, care e îndetrimentul fraternității preoțești, deși tot insul știe, că concordia și iubirea e stindardul vieții, că acestea sunt scutul și povara cinstei preoțești! — Intre preoți ar trebui, să curgă iubirea, justiția și fraternitatea, ca un fluviu puternic.

Unde e stima la care ne constringe religia să o păstrăm față de un mort?! —

— Anticii credeau, că și statul acela trebuie să se nimicească, care violează memoria și locul de repaus al morților. Legea lui Solon a eschis din comunitatea bisericeii, pe cei ce au ofensat memoria, sau locul de repaus al mortului.

Însă la noi — durere nu e așa!

Acum după moartea lui Gavril Lazar de Purcăreți vedem noi câți inimi a avut și are dânsul, cari îl ofensează și în coșciug fără milă și fără cauză.

Gavril Lazar de Purcăreți s'a glorificat și de aceea nu-l pot suferi și îl insultă... Il insultă în mormânt, pentru că nu l'au putut învinge în viață!

Sunt pitiri, cari până trăia el n'au cutezat al privi în față și acum și ei ca măgarul din fabulă își înfig copita în cadavrul „leului“ și scormănesc ca hienele mormântul sînțit de dragostea unui popor!...

Un credincios

afle câteva ceasuri de recreațiune. De cu apus de soare, grupuri-grupuri să strecurau mulțime de popor prin ulițele strimte cătră „Ring“. După un ceas de vreme largă stradă ce încinge cetatea interioară eră plină de privitori. Pe ealocuri unde eră mai mult de văzut, om pe om stă să-l strivească, încât erai în pericolul vieții. Statistica salvatorilor raportează despre mai multe cazuri de moarte și nenumerate alte cazuri de nenorociri. Cine scăpăta odată din picioare și ajungea de desuptul masei de popor, eră pierdut.

Vine însă vremea cinei și rând pe rând să împraștie mulțimea; fiește care cu o impresie oarecare din aceasta sară memorabilă. Tot așa și ziua aceasta trece în grijea istoriografilor, ca noi mâne poimâne, să așteptăm dela marginea îndepărtată a împărăției, vestea celui dintâi bubuit de tun.

Vienezul.

Scrisoare din București.

— Dela corespondentul nostru. —

(Politică actuală — Meetingurile — Liga culturală.—

București 10 Noembrie 1908.

De câte ori doresc să-mi fac datoria de corespondent al „Unirei“ stau să aleg ce să Vă scriu ca noutăți din capitala Regatului căci aci, ca și în întreaga țară să petrec multe de toate, dar serioșitatea unora din ele, este de așa încât, parecă te deosești tu ca român să le mai transmiți și publici și afară din Regat. — Certuri și lupte de partid, încriminări reciproce între trei partide cari își dispută pentru viitor acapararea puterii, și pentru ajungerea acestei ținte, usează de armele obicnuite între dușmanii puțini scrupuloși: invidia și batjocura, a căror motiv nu este de cât nenorocita ambiție „școală-te tu, să șed eu!“

Oameni și personalități cari în alte timpuri, și mai ales când făceau parte din același partid politic erau cualificați de „frunțași între frunțași“, astăzi se terfelesc reciproc și zilnic în noroiu, atribuindu-li-se fel de fel de scăderi, fapte și păcate, cari nu existau, sau cari erau tăcute când erau fusionați sau în cartel.

Toată vacanța — poate și în lipsă de alte subiecte — și-au aruncat și imputat unii altora diferite geșeftării și samsarlicuri.

Știți că partidul conservator este divizat în două; o parte din partidul vechilor conservatori s'a despărțit și a format sub șefia Dlui Tache Ionescu un alt partid conservator, numit însă „democrat“ dar căruia adversarii lui, îi zic în general: partidul „tachist“. După mine aceasta numire, nu este nici românească nici estetică. Înțeleg să le zic, altora Carpisti, Cantacuziniști, Filipescianii Brătianuști etc. adecă după numele șefului sub drapelul căruia se adună, și prin urmare și acelora, cari înconjoară pe Dl Tache Ionescu, să li să zică „Ionescianii“ dar nu „Tachisti“ după numele de botez care însă nu este „Tache“ ci Dumitru sau Dimitrie (ori poate mai corect, Demetriu).

Spuneam că conservatorii noștri s-au despărțit în două partide, și acum să vorbește de o disidență și în partidul liberal, și acestea divisări și disidențe firește, nu sunt nici odată spre binele țării și mai ales în timpurile critice ca și acum. — Luptele acestea vor culmina acum cu ocazia unor alegeri parțiale de deputați în capitală, unde

este un loc vacant sau poate chiar trei. Deja toți ministeriabili din toate partidele, promit în întrunirile lor publice avantaje, cărcimarilor, birjarilor, cismarilor și tuturor claselor, îndată ce acești ministeriabili vor veni la putere.

Liberalii azi la putere, să cred siguri de reușita candidaților lor, și aceasta credință, bine înțeles, poate fi bazată pe faptul ca capitala, totdeauna s'a conșiderat ca zestre guvernamentală. Totuși astăzi lucrurile să prezintă sub o formă nouă: Vechii conservatori fuzionați cu junimiștii (Cantacuzino-Carp), în urma svârcolirilor și nemulțămirilor din partidul liberal și a chestiei agrare țărănești, ne satisfăcută prin noua lege agrară etc. încă au credința de a învinge în nouele alegeri parțiale. Al treilea partid însă numit „conservator democrat“ al cărui șef este Dl Dimitrie Ionescu, și botezat cum zic de adversarii săi de „Tachist“, încă are șanze multe de reușire, căci, acești Tachiști, — ca să le zic și eu așa fiindcă s'a generalizat aceasta polecră ca și cea de „junimiști — sunt mulți, și între ei mulți profesori universitari și alte personalități eșite din celelalte două partide dintr'o cauză oarecare, și dată fiind învingerea lor de până acum în alte lupte din județe pe cum și multe nemulțămiri ce cred cetățenii că au îndurat sub vechile partide, și în credință că un nou partid venit la putere, le va împlini dorințele cari sub vechile partide nu au fost ascultate, așa, nu este exclusă posibilitatea a triumfă astăzi acest partid.

În adevăr să fac toate combinațiile, poate chiar și un cartel între liberalii și conservatorii Carpiști, numai ca acest nou partid (Tachistii) să nu reușască! Dar este și un alt obstacol la mijloc:

Încă de timpul fuziunii Cantacuziuisilor cu junimiștii, prin care fuziune Dl Carp s'a impus ca șef al conservatorilor fuzionali, Dl General Manu, un adevărat conservator și personalitate destinsă, n'a voit până azi, a să supune acestei combinațiuni și fuziunii politice, ci a stat în rezervă ca spectator al desfășurării urmărilor acestei politice, și dacă Dsa — după cum să vorbește astăzi — ar primi candidatura ce conservatori iar oferi-o, și liberalii nu ar pune un contra candidat nesigur, probabil în acest caz ca, candidatul conservatorilor democrați să cadă!

Ba mai e posibil și aceea ca, Dl General Manu, care a mai fost prim ministru între acestea frământări, să devină mai târziu chiar arbitriul întregii situațiuni în partidul conservator, pe cum s'a întâmplat odată cazul, în partidul liberal, cu Ministerul Aurelian pe timpul chestiei Metropolitului Ghenadie!

Cu un cuvânt: desbinări, frecări, insulte, pe toată linia cu politica noastră, și dacă ar fi numai politica, dar să ceartă și literați între ei, să ceartă gazetarii disputându-și tirajul, să ceartă și reporterii pentru întâietatea în informațiuni sensaționale, — dar de multe ori banale, — și apoi în interviuri — de multeori mincinoase ori eronate — cu prinți, cu ministrii, cu pașale, cari toți au devenit azi oameni politici!?

Un patriot adevărat când vede atâtea hărțuiri și dușmănie în toate părțile, pe când în vecinătatea noastră să așteaptă în fiecare moment bubuitul tunurilor, și că chiar în țară avem multe chestiuni naționale și economice, cari ard în suferințe, ce poate

zice decât, aducându-și aminte de proverbiul „Satul arde, baba să pieptenă,“ să esclame: de ce nu vi tu Țepeș doamne?!

*

Meetinguri și manifestări în contra politice ce face guvernul nostru cu vecinii de o parte și alta, să fac în toată țara, unele mai sgomotoase și naționaliste, dar unele mai mestecate cu un fel de politicianism de partid.

Eu nu le socot la înălțimea lor căci, cei de sus nu să mișcă, nu vin între cei ce le convoacă, și cei fruntași din toate categoriile și stările sociale. (Destul de trist! Red. U.)

Cele mai simpatice și mai populate au fost aici și la Iași ale Ligei culturale.

*

Liga culturală, a început pe cale mai bună; noul Comitet i-a mai dat viață, bine înțeles, secretariul Dnul Iorga își ia partea leului în activitatea și prosperarea ei. S'a deschis o bibliotecă publică, pentru care Dl Iorga a dat vre-o câteva mii de volume. Să așteaptă și alte măsuri în viitor; niciodată însă, nu e speranță, să ajungă capitalul acestei Asociațiuni de cultură românească suma ce au societățile magiare a căror scop este magiarizarea Românilor. Pentru ce? Pe când la Dvoastră fiecare preot sau laic cu ceva funcție mai bunășoară, nizuiește să economisească și să lase după moartea sa o fundațiune pentru scopuri naționaliste, aici nu să pomeneste așa ceva; în țara întreagă nu avem câți ați avut și aveți Dvoastră numai în micul Blaj! Au murit aici fosti Domnitori și fii de domnitori, cari au lăsat zăci și sute de milioane după ei, dar cui?... Despre moștenirea unui principe care murise mai acum câțiva ani, s'a vorbit destul atunci prin toate ziarele și tribunalele, despre moșiile rămase despre datoriile lui și despre moștenitorii lui adoptați după ce le-au crescut bărbile...

Un colonel, Rosnovan, lăsase moșia și averea lui la dispoziția țarului din Rusia!... Dar ce? până și marele Hajden, eget-beget, român neaoș basarabian, lăsase castelul său din Câmpina, prințului nostru Nicolae, în loc de al lăsa Academiei pentru scopuri culturale, ori pentru un ospiciu pentru îmbătrâniții în luptele naționale și de cultură românească! — Să vede deci că aici, nu numai mediocritățile îmbogățite, dar chiar și marii cărturari nu se gândesc nici la moarte, să afcă ceva bine pentru nație și pentru ei monumente și nume nemuritoare?!

Despre pretinsa catolicizare a României, ce mai astăzi vară eră iar la ordine — să vede, în lipsă de alte subiecte — voi scrie cu altă ocazie.

Delarupe.

Apropiindu-se capetul anului rugăm pe On. Cetitori, ce sunt în restanță cu abonamentul, să binevoiască a ne trimite prețul foaiei. De asemenea rugăm și pe cei ce sunt în restanță cu abonamentul de pe anii trecuți, să facă bine a-l achită, căci foaia nu este în stare de a-i mai putea aștepta.

Artista Agatha Bârsescu în Blaj.

Zilele de 29 și 30 Noemvrie au fost pentru noi adevărate zile de sărbătoare dânduni-se prilejul fericit de a vedea, pentru întâia oară în Blaj, pe celebra artistă Agatha Bârsescu măr. Radovici. Cu toate, că vestea sosirii ne-a venit abia cu 2—3 zile înainte, totuși ne-a rămas destulă vreme, pentru a aviză și inteligența din jur, care s'a și prezentat în număr foarte frumos, în cât reprezentațiile au fost urmărite de un public pe cât de ales, pe atât de numeros. În seara dintâi artista a predat Medea (Legouvé) iar în a doua Phedra (Racine) și Sapho (Grillparzer), tot bucăți clasice cu sujete din mitologia elină. Artista a jucat numai singură, cu toate acestea interpretarea a fost atât de sugestivă, încât rolurile celorlalte persoane, întregiau dela sine, prin câte o întrebare, reflexie sau reticență. Am admirat puterea zguduitoare a talentului dsale dramatic în impetuoasa Medea, candoarea din Sapho și simțirea pasionată din Phedra, care se eterizează spre sfârșit, când o cuprinde căința și se otrăvește.

Artistei i-s'a predat o frumoasă coroană de argint cu inscripția: „Artistei Agatha Bârsescu-Radovici, României din Blaj, 30 Noemvrie 1908.“ Doamna Bârsescu a fost călduros atinsă de primirea ce i-s'a făcut, promițând, că în curând, are să ne cerceteze iarăș. Public foarte numeros au luat parte și din jurul Blajului: Teiuș, Crăciunel, D.-Sân-Mărtin, Aiud, Cluj, Iara etc. Remarcăm un lucru, care ne-a surprins pe toți (deși nu pentru întâia oară): din Alba-julia nu a fost nimeni.

Concurs.

Reuniunea învățătorilor din arhidieceză escrie din nou concurs la un premiu de 50 cor. dăruit de Exeleția Sa Dr. Victor Mihalyi, arhiepiscop și Metropolit, patronul reuniunii pentru cel mai bun operat despre tema:

„Cari sunt mijloacele potrivite, prin cari școala populară ar putea coopera, ca să se conserve în poporul credincios industria țesutului? În deosebi, cari sunt cauzele, de a scăzut cultura cănepii și a inului; cum s'ar putea da avânt nou plantațiunii mai întinse de cănepă și in? Industria mică a țesutului pânzăturilor de casă cum s'ar putea la noi așeză iarăș în starea-i înflorită de mai înainte.“

Condițiunile de concurs sunt:

1. Operatele să fie scrise cu ortografia Academiei române.
2. Fiecare operat să fie provăzut cu un motto și cu un bilet, care să poarte numele autorului închis într'o cuvertă, pe care dinafară să fie scris motto din fruntea operatului.
3. La concurs pot lua parte numai membrii ordinari ai reuniunii.

Terminul de concurs se statorește pe 1 Septembrie 1909.

Balázsfalva—Blaj din ședința biroului central al reuniunii învățătorilor din arhidieceza gr. cat. de Gyulafehérvár—Fogaras (Alba—Julai și Făgăraș) ținută la 22 Nov. 1908.

George Muntean, președinte.
Petru Ungurean, secretar.

Noutăți.

Iubileul Monarhului. Mercuri în 2 crt. s'a serbat și la noi cu mare pompă iubileul de 60 ani de domnie a Împăratului. A pontificat I. P. S. Dn Mitropolit cu asistenta membrilor consistoriali și a cântat foarte frumos corul clericilor. A luat parte toți oficialii dela deregătoriile publice. Prelegerile au fost sistate la școlile noastre, la școala de stat însă nu.

Alegeri comunale. Sâmbăta trecută s'au premenit conziliul comunal prin alegerea membrilor, cărora le-a expirat mandatul, lista noastră a întrunit 131 voturi, cea străină, cu toate eforturile, celor din fruntea administrației, de abia a avut 60 voturi.

Biserică românească în Viena. Intregim înveselitoarea notiță publicată în numărul trecut cu următoarele șire estrase din o scrisoare, ce primim din Viena. Duminecă în 22 Nov. Clarissimul Doamn Dr. Iuliu Florian preot militar a celebrat în biserica gr.-cat. a garnisoanei din Viena un serviciu divin în onoarea Majestății Sale. Momentul cel mai înălțător de inimi a fost, când urcând amvonul, într'o vorbire într'adevăr măiastră a penelat marile merite a acestui Mare și de toată lumea foarte iubit și prețuit Împărat. După serviciul divin s'a ținut adunarea constituantă a comitetului bisericesc — și asta pentru noi românii gr.-cat. civili e de o mare însemnatate. — Căci adunați într'o turmă sub un păstor atât de vrednic, vom avea de azi încolo ocazia să preamărim pe Domnul în scumpa noastră limbă strămoșască. Primul act al Comitetului a fost, ca la propunerea Clariss. Dn Dr. Iuliu Florian, să exprime mulțumită Esclenției Sale Dlui Dr. Coloman Belopotoczky vicariul armatei comune și Ilustrității Sale Dlui superior militar Theodor Weigert pentru deosebita bunăvoință ce au dovedit-o dându-ne permisia, ca și noi civilii împreună cu frații noștri dela oaste laolaltă să putem ridică ruga noastră către ceriu. Mulțumită i-s'a votat și Dlui locotenent Iacoban pentru munca lui neobosită ce a desfășurat-o pentru a ne esoperă dela autoritățile militare acest favor. Deie Dumnezeu ca acest prim paș făcut pentru a adună pe credincioșii români gr.-cat. să aducă roadele, ce valorosul nostru părinte sufletesc le-a intenționat, când și-a pus umărul la luptă, pentruca pe noi să ne adune. Viena 24 Nov. 1908. *Miltiade Nicolescu* secretar.

Hymen. Victor Stoica, cleric abs. s'a căsătorit la 26 Nov. a. c. st. n. în Vlădeni cu Dșoara *Anicuța Cărlan*, nepoata Dlui notar comunal Georgiu Cărlan.

Profesorii sibieni — iuminători ai meseriașilor. Pe cum ni-se comunică, profesorii sibieni dela seminarul „Andreian” și cei dela școala de fetițe a „Asociațiunii” sunt hotărâți să țină câte o conferință la ședințele literare lunare ale Reuniunii sodalilor noștri. În cursul anului 1908 au ținut asemenea conferențe: duul profesor Dr. Nic. Bălan, dna profesora Eugenia Tordășianu n. Iovescu, dl profesor Dr. Ioan Borcia, iar iar la ședința din 26 Nov. c. a ținut o prea interesantă conferință dnul profesor Aurel Bratu, tractând despre telegrafie. Cum de un timp în coace salele spațioase și calde ale Reuniunii meseriașilor noștri adăpostesc în după amezele Duminecilor mai ales din iarnă și pe învățăceii meseriași, cercurile conducătoare ale Reuniunii actualmente caută se afle căi și mijloace, pentru a le procură acestor tinere mlădițe năcăjite distracții potrivite și educatoare. Dacă ne amenință pericolul analfabetismului, apoi trebuie să avem temeri și de cunoscătorii de astăzi ai scris-cetitului, cari ne mai esercitându-se în scris și cetit, o să uite aceia ce au învățat. Pe acestia îi putem afli, durere, și între ucenicii aplicați la meserii. Desvoitarea gustului de cetit și plăcerea pentru scris: iată o problemă de resoltit la întrunirile învățăceilor meseriași.

Posta Redacțiunii.

Luceafărul Sibiu. În anul 1907 a apărut numai 51 numeri.

G. N. Bozias. Din cauza aglomerării de material va apărea în numărul proximo.

XX

Restaurant.

Cassa de imprumut și păstrare „Economia” societate pe acțiuni în Cohalm (Köhalom). Își esarândează Restaurantul său împreună cu cafenea și situat în Cohalm sub Nr. de casă 93 pe timp de 3 (trei) ani începând cu 1 Februarie 1909 până la 31 Decembrie 1911.

La Restaurant sunt și două odăi mari pentru pasageri. Apoi: curte mare cu șopron pentru cară, șopron de lemne și 2 grajduri mari, ghețariu nou betonat, o grădină mare cu popicarie și e situat la o pozițiune foarte avantajoasă. — Chiria anuală este de Kor. 1600.

Reflectanții își vor înainta ofertele în scris cel mult până la 20 Decembrie 1908, la subsemnata direcțiune, de unde și până atunci să pot primi condițiunile speciale de esarândare și tot felul de informațiuni — verbal și în scris.

Direcțiunea institutului „Economia”.
(58) 1-3

Traian A. Todorescu,

producător de vinuri în Világos (Șiria)

liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Musca-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

(49) 3-52

Resp. rațiunea

e cu mult mai ușoară deja după folosirea celor dintii câteva porțiuni de Emulsiunea SCOTT și ușurința aceasta pe zi ce merge crește.

De 32 ani încoace, cu miile au experiat aceasta. Tocmai așa e de bătătoare la ochi însănătoșarea generală.

Când cumperi Emulsiunea de SCOTT să fi cu luarea aminte la marca scutitoare Pescarul.

Apetitul și somnul

și-să vor futoarce, mistuirea și-să va îndreptă. Probează și te vei convinge.

Prețul unei sticle originale e 2 cor. 50 fleri.

Se află în ori ce farmacie.

(47) 7-22.

A V I S !

Se dă în chirie sau se vinde din cauza altor întreprinderi o casă cu etaj în cea mai frecventată stradă având local pentru prăvălie și multe părți de quartire pentru familii, eventual se poate face schimb și cu vre-o moșie. Informații dă WILHELM NAFTALI, în Blaj.

(52) 2-2

Atențiune!

Altoi de viță de vie să nu comanzi până ce nu vei cere dela mine Prețurent! Mia de altoi de viță de vie e cu 140 cor. Delaware costă mia 100 cor. □ □ □ □ □

Adresa:

Szigyártó Nagy Mihály

Felsősegéd, Somogy megye.

(50) 4-25

Partea literară.

Mysterium crucis.

Roman

din timpul împăratului Nero
de

Felix Nabor.

(Continuare)

45

Pudentiana voi să apuce mâna Claudiei; însă aceasta să retrase cu bruschetă și vorbi agitată: „Nu, nu mă atinge! Nu mă atinge! Ah, ah, ce mi-ai făcut? Te-am iubit! Te-am iubit...”

Pudentiana zise cu blândețe: „Dar acum mă iubești mai puțin, fiindcă am urmat impulsului inimii mele și am căutat adevărul — și l-am aflat?”

„Adevărul?”

„Da, adevărul! Vezi, scumpă Claudia, noi suntem mândri și o mărturisim cu bucurie, că suntem nazarineni! Noi am aflat pe unul și adevăratul Dumnezeu și ne închinăm lui. Și o știu cu siguranță, dulce Claudia, că și tu te vei închina lui, îndată ce-l vei cunoaște!”

„Eu?” strigă Claudia. „Eu? O aderență a nazarinilor?... Eu?...”

Acest gând i-se părură atât de grozav, atât de necuprins, încât erupse într'un râs batjocoritor. Îndată după aceea însă o copleși durerea și ea își acoperi fața cu mâinile și începă a suspina.

Atunci Pudentiana îi cuprinse grumazul și șopti: „O, dulce Claudia! Doar nu crezi cumva, că eu am dat foc orașului?”

Claudia își scutură capul cu vehemență. „Și crezi doară,” continuă Pudentiana cu aceeași blândețe, „crezi doară, că mama ori tata au făcut lucrul acesta? Vezi, dulcea mea, ne-au calumniat rău, fiindcă nu ne cunosc! Ne urăsc, fiindcă am părăsit pe zăii cei falși și am aflat pe Dumnezeu cel adevărat. Ne vor perzeca, chinui, poate chiar și ucide! Dar uite, noi suferim bucurii, murim veseli: pentru că îl iubim, mai pe sus de toate, pe Domnul, Dumnezeul nostru! Crezi tu, că noi ne dăm viața pentru o închipuire falsă? Doar nu ne vei ține atât de nebuni! Nu, noi știm, că am aflat adevărul, bunul cel mai scump pe pământ, carele cu nici un preț nu ne este prea scump.”

„Dar atunci fugiți,” strigă Claudia, „fugiți, până nu e prea târziu. Deja mâne pot fi aci soldații împăratului...”

„Nu ne e frică, Claudia! Pentru că, uite: cu noi este Hristos, Dumnezeul nostru! El ne va apăra!”

Claudia se uită cu admirare la prietina ei. Ce dedea acestei fete delicate curajul eroic, să-și jertfească trupul și viața pentru Dumnezeul ei?...

Claudia ascultă abătută la cuvintele amicele sale, carea îi povestea despre mielul dumnezeiesc, cum acela a suferit și a murit pentru omenime. Pudentiana îi deschise o grădină miraculoasă, în carea infloreau flori străine, ne mai văzute, pline de miros dulce, lili și roze, cari se încolăceau în jurul crucii și erau însemnate cu sângele trandafirului din inima iubitoare a Mântuitorului....

Și Claudia ascultă și ascultă. Mirarea ei nu cunoaște margini! Ea vede, cum templele mândre din jurul ei să surpau, cum vechia splendoare zădărește să cufundă, ca o negură turbure, din carea să înălță, ca un soare strălucitor, crucea dela Golgota....

În ziua următoare ea să reîntoarse la la Roma, după ce a rugat pe senator, ca să avertizeze pe nazarineni despre pericolul ce-i amenință.

Eră tăcută și palidă de tot și să teme să dea față cu tatăl ei, bătrânul preot alui Jupiter, adoratorul zeilor celor vechi.... Tăcută și palidă eră ea, fiica lui Pontifex maximus; în inima ei însă, aci licărea o schinteie lină....

* * *

Titus Claudius Sabinus nu-și află odihnă; chinuit de vedenii spăimântătoare, el să preumblă neliniștit prin palatul său.

„Afară de aci,” strigă el în sfârșit, „afară din orașul acesta, unde miroasă a cadavre!”

Și el porni spre strada salarică, pentru că în casa amicului său, în brațele copilei sale, să caute recreare și — uitare.

Poporul să dete cu respect în laturi, când văzu trecând lectica pontificală; Titus Claudius să zgâia, ca aurit, la mulțimea, carea umplea strădele.

Deodată își auzi numele; sună ca vnetul orcanului. El să trezi și ascultă.

„Salute sublimului pontifice, nimicitorul sămânței creștinilor!”

El recăzu palid între pernele de purpură. „Ei încă mă laudă pentru fapta mea cea blăstămată: afară, afară!”

Mulțimea însă nu să mișcă; nu putea merge înainte. Atunci el dete la o parte perdelele de mătasă și privi afară mânios. „Faceți loc...” zise el. Mai departe nu pută vorbi nimic.

Dintr'o casă din apropiere soldații târâiau pe un moșneag tremurător și pe o fată plângătoare. Pe obrazul moșneagului curgea sânge; o lovitură de săcuri i-a nimerit capul. Fecioara își ținea brațele încolăcite în jurul gâtului moșneagului, iar fața și-o ascundea sub mantaua lui: soldații cei grosolani i-au rupt haina, așa că ea apăru înaintea mulțimii jumătate goală.

„La lei cu câinii de creștini!” urlă poporul și cei doi sârmani dispărură în mulțime.

Titus Claudius își întoarse fața îngrozit; însă nu-i ajută nimic: în toate părțile vede pe sârmanele jertfe, cum erau târâite afară din casă.

Acum soldații aduseră trei femei, îmbrăcate rău, cu ochii plini de spaimă. Doi copii le urmau plângând și întinzându-și brațele după dănele. „Mamă,” strigau ei, „dulce mamă — o, nu merge dela noi!”

„Tăceți, răcanilor,” strigă soldatul și dete unuia o lovitură, încât acela căzu pe spate.

Mama să smânci cu un țipet desperat și se aruncă, văierându-se, peste copilul ei sângerând. „Dragul meu, inima mea,” suspină ea și strânse la pept copilul, pe când soldații o împingeau mai departe.

Titus Claudius suspină încet și-și apăsă pumnii pe ochii arzători, pentru ași ascunde lacrimile. „Nebunul de mine,” își zise el, „ticălosul de mine: aceste femei jumătate moarte de foame, să fie rebele, să distrugă imperiul Romanilor? Sum un lup lacom, carele sfășie mieii cei delicați!”

Și sclavii îl duseră mai departe; trebui să vadă mereu scene înfricoșătoare, iar interiorul său să zbuciumă tot mai cu desperare.

De cătră via lata venea o ceată de bărbați, legați de olaltă, cu capetele plecate; veneau dela câmpul lui Marte. Erau încunjurați de o mulțime turbată, condusă de Aelius, faurul.

„Uitați-vă la tăciunari!” strigă el cu vocea sa detunătoare.

„Loviti-i în cap! Pe cruce cu ei! mugi poporul.

„Aducem noi încă și mai mulți de prin găurile cele întunecoase, în cari s'au ascuns. Intreagă Subura mișună de acești șerpi.”

Plebea cea grobiană aruncă cu petri după nefericiții, li scuipă în față și le sfărțică hainele. În liniște și tăcere înaintau sârmanii, ca animalele de jertfă.

Un băiat frumos alergă pe lângă ei și să acătră de brațul unuia dintre prizoneri. El suspină încet și-și așeză cu tandrețe obrazul palid pe mâna osoasă a tatălui și privea la el cu tristețe nespusă. Nu vorbea nici unul nimic; durerea lor eră atât de mare, atât de grozavă, încât nu găsiu cuvinte pentru ea.

La această vedere inima pontificală săngeră; poate că mâne sârmanul copil va fi orfan, ori poate chiar... — El nu îndrăzni să cugete mai departe.

Din nefericire sermanul copil trecu prea aproape lângă faur, așa că acesta să împedecă de dânsul și eră aproape să cadă. O furie nespusă îl cuprinse. „Broască afurisită,” urlă el și ridică brațul cu ciocanul cel greu.

Un țipet răsună prin aer; l-a scos pontificele. Fruntea i-se acoperi cu sudori, ochii îi eșiră din orbite. Strigatul însă să perdă în mulțimea lărmuitoare. Ciocanul vui la vale și copilul căzu zdrobit la pământ. Convulsi să opri pe un moment; tatăl căzu lângă copilul său cel mort. El îi sărută mânuțele stropite cu sânge, de oarece gura nu i-o putea sărută, și plângea, încât i-se cutremură corpul cel puternic; și strinse cadavrul la pept cu atâta sălbătăcie și desperare, încât chiar și plebea cea grobiană tresări.

„Copilul meu, dulcele meu copil!” numai atâta fii în stare să bălbaie.

Titus Claudius sfărțică perdelele și sări din lectică; el năvăli asupra faurului, își încheștă degetele în brațele goale ale uriașului și strigă cu vocea răgușită: „Ticălosule! Ucigașule, spune: ce ți-a făcut copilul, de l-ai omorât?”

Faurul privi la el cu mirare. „Mie?” întrebă el dur, „nu mi-a făcut nimic! El este însă unul dintre câinii de creștini, cari trebuie să moară cu toții. Și apoi nu tu însuți, sublime pontifice, ai ridicat acuza contra nazarinilor? Pentru ce mă cerți dar, dacă

eu implinesc dorințele tale, poruncile Cezarului?...."

Pontificele stătea mut, ca trăznit. Fața sa luă o culoare vineție și ochii i-să sgâiau sălbatici și fioroși.

De odată își întinse brațele în sus, și cu un țipet puternic căzu la pământ.

Un al doilea țipet răsună, și o statură femeiască să imbulzi printre mulțime. Eră Claudia, carea chiar acum sosiă în Roma.

Suspînând să aruncă ea asupra moșneagului și-i sărută obrazul cel rece.

„E mort!” zise faurul încet și cu sfială.

Claudia să uită aiurită la vorbitor; apoi își puse urechia la peptul moșneagului și ascultă.

În mulțime domnea liniște mortală.

„Trăește! Trăește!” iubilă fecioara și plânse de bucurie. Ea așeză capul cel scump pe peptul ei și-l acoperi cu sărutări fierbinți.

Li șopti în urechie numele cele mai draguțe și-i neteziă obrazii răci și palizi.

„Deșteaptă-te, tată, deșteaptă-te!”

În sfârșit el deschise ochii; privirea însă li eră atât de sălbatică încât ea țipă de durere.

„Tată, scumpul meu: nu te uită așa de grozav, la mine.... mi-e frică....”

Atunci pontificele fleșcăi cu dinții și în gură i-se făcu spumă; el scoase un râset înspăimântător și înfiorător, iar ochii li luceau într'un foc atât de sălbatic, încât mulțimea să retrase sfioasă și să depărtă în tăcere.

Acum fu Claudia, carea, scoțând un țipet puternic, căzu la pământ. Eră prea de tot grozavă nenorocirea de care a fost ajuns tatăl ei: Sărmanul a fost apucat de nebunie....

Capitlul XXXIX.

În grădinile lui Nero.

Amurgul sării să lăsă peste grădinile pompoase ale împăratului.

O aleă splendidă strătăia parcul cel uriaș, în linie dreaptă dela nord la sud.

Sute de sclavi erau ocupați, să presare alea cu nisip fin și să o oblească; alții săpau de ambe laturile în depărtări egale, găuri adânci; alții iarăși atârnavu de ramurile arborilor nenumărate lampioane din pergament colorat.

Nero voia să dea poporului său o festivitate, cum n-a mai văzut lumea; dela nobilimea cea mai înaltă până la cel din urmă liberat, toți fură invitați.

Pe aleă erau întinse nenumărate mese uriașe; într'un șir nesfârșit luceau urcioarele și păharele. Pentru oaspeții cei nobili mâncările erau așezate pe sofe, iar pentru clasa de jos erau puse bănci acoperite cu tapete.

Zece mii de sclavi, îmbrăcați în haine roșii, serveau mulțimea uriașă de oameni.

În capetul sudic al aleii eră construită o tribună mare pentru împăratul și Curtea sa, de pe carea să putea privi peste întreagă mulțimea.

Masa cea luclică ținu două ceasuri întregi; vinul înfierbântă pe încetul capetele și poporul deveni tot mai vesel.

Acum răsună o fanfară uriașe peste capetele sutelor de mii și trezi ecoul celor șapte coline: masa eră sfârșită!

Oaspeții să ridicară greoi, jumătate beți; mesele și băncile dispărură, iar mulțimea se împrăstie, ca un torent vijliitor, prin alea nesfârșită și prin parcul cel uriaș.

Împăratul, dimpreună cu Tigellinus și cu Calpurnius Piso să așezară la o masă pentru a jucă cubi; Sabina fu încunjurată de o ceată de cavaleri tineri.

Iarăși răsunară posaunele.

„Ce va se zică fanfara aceasta?” întrebă împăratul.

„Este un sămn!” răspuse Tigellinus.

„Ce fel de sămn?”

„Anunță un punct nou din programul sărbării. stăpâne!”

„Vorbește, crudule! Nu vezi, cum Sabina să topește de curiozitate? Vorbește, când îți spun!”

„Gura mea e pecetluită prin mii de jurăminte! Ai miia de mine!”

„Eu, te desleg de jurământ, eu, imperatorul!”

(Va urmă).

Bibliografie.

A apărut:

Cartea de rugăciuni

Mângăierea creștinului apărută în ediț. II. cu aprobarea Ilustris. D. Dr. Demetriu Radu Episcop în Oradea-mare, cu un cuprins bogat și bine ales de 482 pagini, și un format drăgălaș, e cea mai bine întocmită carte de rugăciuni pentru credincioșii greco-catolici. pe cum o dovedește aceasta trecerea ei extraordinară. Ediția I. s'a epuizat în restimp de 1½ an; iar din ediț. II. în timp de 11 luni s'au desfăcut peste 2000 exemplare.

Să poate procura dela autorul *Ioan Genț* protopop gr.-cat. în Nagyvárad, Szta-noveszky utca 6 sz., cu următoarele prețuri: Un exemplar legat în pânză în legătoria de bun renume a lui Lévy în Oradea-mare (neagră ori bordo) costă 1 coroană + porto postal 24 fileri, la olaltă 1 cor. 24 fileri; al 11-lea exemplar gratuit. Spre a putea da în mâinile publicului nostru inteligent legături de lux cari să satisfacă toate pretenziunile, am procurat următoarele legături elegante și cu toate acestea ieftine de la fabrica de legătorie cu renume European alui Steinbreuer din Boemia: a) leg. în piele de chagrin căptușită (neagră), cu cruce aurită și cu tăietură aurită în toc frumos, un exemplar cu spedare recom. patru (4) cor. 30 fileri; b) leg. în imitație de os (albă) cu cruce aurită ori cu o icoană frumoasă a Preacuratei Verguro pe tabla dinainte, cu tăietură aurită și toc un exemplar cu sped. recom. patru (4) coroane; c) leg. în imit. de os (albă) cu cruce de os, tăietură aurită și toc, un ex. cu sped. rec. patru (4) cor. 60 fileri; d) leg. în imit. de os (albă) cu cruce frumoasă împodobită cu decorațiune de aur și mărgăritar și cu pictură de flori artistică, cu tăietură aurită și toc, un ex. cu sped. rec. șese (6) cor. 30 fileri; e) legătură în pânză (neagră ori bordo), executată frumos, cu tăietură aurită și toc, un exemplar 1 cor. 40 fileri + 24 fileri porto postal = 1 cor. 64 fileri.

Exemplarele leg. în pânză să pot procura și dela: Librăria Seminarului teol. gr.-cat. din Blaj, „Aurora” în Gherla, „Onișor” în Năsăud, „Süssmann” în Beiuș cu același preț, ca dela autor. Exemplarele de lux în librării să dau cu ceva mai scump.

Biblioteca „Minerva” a 30 Bani Volumul

No. 1. M. Sadoveanu. Dudaia Margareta.— Povestea induișătoare a unei tinere fete. O inimă care iubește cu toată sinceritatea naivă a celei dintâi tresăriri la viață, sfărmandu-se apoi fără veste la cea dintâi deziluzie.

No. 2. Leonid Andreiew. Guvernatorul.— Tradus de C. Sandu-Aldea. Cel mai puternic din scriitorii tineri ai Rusiei de azi, Leonid Andreiew, nu eră cunoscut la noi până acum. Dl C. Sandu-Aldea și-a câștigat adevărate merite prin acest serviciu adus literaturii românești. Astfel putem admira măiastra disecare a sufletului unui Guvernator cuprins de remușcări după un masacru, și liniștea cu care-și așteaptă răsplata.

No. 3. Leonid Andreiew: Nuvele.— Tradus de C. Sandu-Aldea. Aceiași putere de observație care ni-se destăinuiește în volumul de mai sus, o întâlnim și aci. Fiecare va simți farmecul straniu al celei dintâi nuvele intitulată *Vedenii*, pe atât de amuzantă, pe cât de veridică.

No. 4. Prosper Mèrimée. Carmen.— Povestire tradusă de Radu Baltag.

No. 5. M. Eminescu. Proză literară.— E lesne de înțeles că în acest volum să dă literatură, în proză, deci *proză literară*, știut fiind că marele măiestru a scris și o mare câtime de articole de ziar, care, ori cât ar fi de literar scrise, nu aveau în vedere vre un scop literar, ci unul militant.

Volumul cuprinde nemuritoarele lucrări; *Fătfrumos din lacrimă*, *Sărmanul Dionis*, *La aniversară*, *Cezara*.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.

Redactor responz.: Augustin Gruția.

AVIZI

Aduc la cunoștință onoratului public din loc și jur, că am preluat magazinul de lemne al Dlui *Ștefan Oltean* fundat la anul 1891.

Magazinul, care stă și mai departe sub conducerea Dlui *Ștefan Oltean*, l-am asortat din nou cu tot felul de lemne pentru edificare, pe cum: **grinzi, caferi, lefe, scânduri, țiglă, cărămizi, var**, etc. pe cum și **lemne de foc, 1 vagon de fag cl. I. dus în curte cu 156 cor.**

cu prețurile celea mai moderate.

Aducând acestea la cunoștința onoratului public rog și binevoitorul sprijin.

Blaj, Septembrie 1908.

(41) 6-8

Cu toată stima:

Dionisiu Trifan.

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovarășia românească „Mugurul” însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturii.

(34) 10-52

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896
premiat cu medalia cea mare.

Turnătorii de clopote și fabrica de scaune de fer pentru
clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

(46) 5-52

se recomandă spre pregătirea clopotelor
nouă, pe cum la turnarea de nou a clopo-
telor stricate, mai departe spre facerea de
clopote întregi armonioasă, pe lângă ga-
ranție pe mai mulți ani, provăzute cu ad-
justări de fer bătut. construite spre o le-
toarce cu ușurință în ori ce parte, îndată
ce clopotele sunt bătute de o latură prin
aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu
deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe
ori premiate, cari sunt provăzute
în partea superioară — ca violina —
cu găuri după figura S și pentru
aceea au un ton mai intensiv, mai
limpede, mai plăcut și cu vibrarea
mai voluminoasă, decât cele de sis-
tem vechiu, așa, că un clopot pa-
tent de 327 kg. este egal în tonul
unui clopot de 461 kg. făcut
după sistemul vechiu. Mai departe
se recomandă spre facerea scaune-
lor de fer bătut, de sine stătă-
toare, — spre preadjustarea clo-
potelor vechi cu adjustare de fer
bătut — ca și spre turnarea de
toace de metal.

Prețuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiu

(45) 5-52

Intemeiată la anul 1868

Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii),
asigură în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune.
edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse
economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul
morții și cu termen fix. asigurări de copii, de
zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată
capitalului.

Valori asigurate contra in- capitale asigurate asupra
cendiiului: vieții:
95,816.412 coroane. 9,882.454 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit:
pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru
capitale asigurate pe viață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:
Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etajiu
I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița,
Cluj și Oradea mare pe cum și dela subagenții din
toate comunele mai mari.

Viță altută!

(42) 5-5

Viță altută!

Viță altută!

De vânzare:

Un cuant mai mare de altoi de viță cl. I-mă, altuți în viță americană („Riparia Portalis“) după metoda cea mai bună
(altoirea în mușchi) în următoarele specii:

Soluri pentru vin alb:

Rizling italian	(Olasz Rizling)	1000 bucăți = 200 coroane.
Mustoși	(Musztos fehér)	" " = 200 "
Goarneși, Iordovană	(Iárdovány)	" " = 220 "
Galbini	(Mézes fehér)	" " = 200 "
Fetești	(Erd. Leányka)	" " = 220 "
Mestecați	(Vegyes borfaj)	" " = 200 "
Rulendi	(Ruländer)	" " = 200 "
Șmighiră	(Som, Furmint)	" " = 200 "
Ezerjő		" " = 200 "
Bacator		" " = 200 "
Silvan verde	(Zöld Szilvány)	" " = 200 "
Chasselas Napoleon		" " = 200 "
Muscat Lunel		" " = 220 "
Muscat Croquant		" " = 240 "
Slancamenca	(roșie)	" " = 240 "

Altoi clasa II-a. —

Soluri pentru vin roșu:

Burgundi, mare	(Nagy Burgundi)	1000 bucăți = 200 coroane.
Lugojană, neagră	(Nemes Kadarka)	" " = 200 "
Carbenet	(Carbenet franc)	" " = 200 "
Merlot		" " = 200 "

Soluri de desert (de masă) csemege:

Chasselas blanc croquant (alb)		100 bucăți = 22 coroane.
Chasselas rouge croquant (roșu)		" " = 22 "
Muscat Alexander (alb)		" " = 22 "
Muscat Passatutti (alb)		" " = 24 "
Muscat Ottonel (alb)		" " = 28 "
Muscat Hamburg (negru)		" " = 30 "
Kosuth Lajos (alb)		" " = 30 "
Suvenir de mileniu (abl)		" " = 40 "
Oriașul de Genus (Genuai orias) (alb)		" " = 40 "
Csaba gyöngye (alb)		1 " = 1 "
		1000 " = 80 "

circa: 800,000 buc. lose

Viță americană (sălbatică):

circa: 800,000 buc. lose

Riparia portalis clasa I-mă dela 6 cm. în sus grosă 45 cm. lungă	1000 bucăți = 17 coroane.
Riparia portalis clasa I-mă dela 6 cm. în sus grosă 120 cm. lungă (din care se pot face 3 bucăți) (altoi)	" " = 50 "
" " cu rădăcină	" " = 40 "
Viță nobilă (europeană) dela 6 mm. grosă 45-50 cm. lungă (mai multe soiuri)	" " dela 8 " în sus.

Aceia cari au trebuință de viță sălbatică pentru altuit, sunt rugați să face comanda cel mult până în 10 Noembrie 1908 și totodată a-mi face cunoscut cât de lungă să fie tăiată; după 10 Noembrie prețul viței sălbatice se va uroă (ridică). La comandă rog, a-se trimite $\frac{1}{2}$ anticipațiune, adresa să se scrie legibil indicându-se posta sau stațiunea căii ferate. Pachetarea să se face cu îngrijire socotindu-se speșele proprii. Reclamațiunile să se facă în considerare dacă sunt făcute cel mult la trei zile după primire. La comanda mai mari vând și pe cambiu pe lângă cavenți buni, termenul solvirii 1 Octomorie n. 1909.

Sâncel—Szanceal, u. p. Balázsfalva.

Ioan Bărbat,
Ino. producător de altoi.